

Umeå 2026-10-14

Motion till Umeå Kommunfullmäktige

Umeå behöver renare luft i centrum

Dålig luft är starkt bidragande till sjukdom, frånvaro från yrkeslivet, samt långvarig ohälsa.

Vi presentation av luftkvalitetmätningarna 2022 för Umeå på Västerbottens Nytt, konstaterade ansvarig tjänsteperson, ”att personer som lider av astma ej bör vistas i centrala Umeå under högrafik.” Kort sagt att det är ohälsosamt, att det kan vara mycket allvarligt. Vi kan ej ha en sådan luft, där medborgare löper risk för sin hälsa, och att framtida generationer kan stämma Umeå kommun i framtiden för att åsamkat dem både livshotande skada som kan leda till avsevärt förkortat liv. Vi kan ej ha en luftkvalitet i Umeå som medför att medborgare löper risk att drabbas av hjärt- och lungsjukdomar, demens och psykisk ohälsa såsom depression. En konsekvens av detta kan bli att medborgare i framtiden stämmer kommunen för den skada som de blivit åsamkade, den risken vill vi inte se. Bara tanken är förskräckande!

Med luftkvalitet avser vi den sammanlagda effekten av partiklar och utsläpp från personbilar och lastbilar. I en nyligen publicerad studie (2026-10-01) från Asker et al, visar man på att problemen med luftkvalitet kommer kvarstå långt fram i tiden, och förorsaka lidande för medborgarna men också bidra till ökade till ökade kostnader för samhället.

Den senaste luftkvalitetmätningen för Umeå kommun (februari 2025) visar på ett antal överträdelser för främst partiklar (PM5 och PM10, men i ökad grad även PM2.5) och i relation till de riktlinjer som är framtagna av WHO. Dessutom menar WHO att det ej finns någon lägsta nivå för partiklar, där man ej ser någon hälsofara.

Vi inom Miljöpartiet i Umeå ser att man tar dessa hälsorisker på allvar, att man gör något ordentligt som minskar förekomsten av dessa livshotande miljöer. Vi har ej råd med denna dåliga luft i centrala Umeå.

Flertalet studier har visat på låg luftkvalitet bidrar till att individer får en ökad risk för demens och psykisk ohälsa. Vi vet att både dessa sjukdomsbeskrivningar ökar här i Umeå.

På en samhällelig nivå är detta en stor belastning, då man ser att personer får ökad sjukfrånvaro, de får förkortade liv samt bidrar till ökade kostnader för sjukvården.

Samhällskostnaden för luftföroreningarnas hälsoeffekter i Sverige uppskattas till cirka 215 miljarder kronor år 2023, dvs ca 20 000 kr per person.

Vi vill därför att Umeå kommun skall genomföra ett antal åtgärder för att säkerställa medborgarnas hälsa, samt undvika onödiga utgifter i framtiden.

- Att Umeå kommun skall utreda och införa miljözon 2 för centrala Umeå, dvs endast tillåta bilar med Euro 5 och Euro 6. Men framtiden bör peka mot att införa miljözon 3, endast utsläppsfria bilar. Vi ser att Centrumfyrkanten är ett bra ställe att börja.
- Att Umeå kommun skall utreda och införa miljözon 3 i centrala Umeå för tunga fordon. Idag finns teknik främst eldrift för att klara kravet. Umeå behöver som miljöstad, följa både Stockholm och Göteborg i detta förslag.
- Att Umeå skall utreda hur enkelriktade gator skall kunna införas, för att så begränsa trafiken.
- Att omvandla gator för fordonstrafik till endast för gång- och cykel.
- Att införa begränsningar under dygnet för när fordonstrafik får framföras på vissa gator.

Umeå den 14 Oktober 2026

Lasse Brännström, kommunfullmäktigen, MP

Lennart Frostesjö , kommunfullmäktige, MP Umeå, Ersättare

Referenser:

- Asker C, Windmark F, Jakobsson M, Arvelius J, Siegel K, Forsberg B, Sommar J (2026). *Quantification of population exposure to NO₂, PM_{2.5}, PM₁₀ and O₃ and estimated health impacts for 2023 and 2030* (Rapport RMK 123). SMHI.
- *Fakta om partiklar i luft (pm2.5 och pm10)*. Naturvårdsverket
- <https://forskning.se/2021/11/11/luftfororeningar-bakom-demens-och-psykisk-ohalsa/>
- <https://www.naturvardsverket.se/om-oss/aktuellt/nyheter-och-pressmeddelanden/2026/oktober/fyra-av-tio-svenskar-utsatts-for-ohalsosamma-nivaer-av-luftfororeningar/>